

Examen VWO

Grieks

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20 | **05**

Tijdvak 2
Woensdag 22 juni
9.00 – 12.00 uur

Tekstboekje

Τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῶ ἐς λόγους ἔλεγον τάδε:

“Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῶ ποιήσασθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε γὰρ ἦκεις μεγάλης καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης, βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελευθέρου. Ἀλῆς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἢ Ἑλλάς χειρὶ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιούσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέση πᾶσα ἢ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχη κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἤξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι· βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεαυτῶ τιμωρέεις. Τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῆ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.”

Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε:

“Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν. Αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνήπτο, ἐπισκίπτοντός τε τὸν Δωριεὸς τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς Ἐγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφελίαι τε καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες οὔτε τὸν Δωριεὸς φόνον ἐκπρηξόμενοι, τό τε κατ' ὑμέας τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. Ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. Νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. Ἀτιμῆς δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἔτοιμός εἰμι βοηθέειν παρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρεας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλίην ἵππον καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σίτον τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῶδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ τε στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι.”

Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος εἰπέ τε τάδε:

“Ἦ κε μέγ' οἰμώξειε ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαιρηθῆσαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. Ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ

λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. Ἄλλ' εἰ μὲν βούλει βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴδὲ βοηθέειν.”

40 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον·

“ ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὄνειδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν· σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὗ με ἐπέισας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. Ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκος καὶ ἐμὲ μᾶλλον
45 ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα καὶ νεῶν πολλὸν πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσάντης κατίσται, ἡμεῖς τι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. Εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. Καὶ ἡ τοῦτοισι ὑμέας χρεόν ἐστι ἀρκέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους.”

50 Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετείνετο, φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν τοισίδε·

“ ὦ βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. Σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς γλίχαι. Ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων
55 στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὥς ὁ Λάκων ἰκανός τοι ἔμελλε ἕσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος. Ἐπεῖτε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπίη τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. Ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. Τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι
60 βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχείειν. Μάτην γὰρ ἂν ὦδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι
65 στρατόν. Οὕτω οὐκ ὄνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἐστι λέγειν ταῦτα.”

Ἀμείβετο Γέλων τοισίδε·

“Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. Ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ
70 ἔαρ αὐτῇ ἐξαράρηται.”

Herodotus, Historiën VII, 157-162

Let op: de aantekeningen bij deze tekst staan op de volgende pagina.

Aantekeningen

regel 5	ἡῶος	oosters	regel 28	δισμύριοι	twintigduizend
regel 9	συνελευθερόω	samen bevrijden		δισχιλίη	tweeduizend
regel 10	ἀξιόμαχος	+ dat. opgewassen tegen	regel 29	δισχίλιοι	tweeduizend
regel 11	καταπροδίδωμι	in de steek laten, verraden		ὁ σφενδονήτης	slingeraar
regel 15	ὡς τὸ ἐπίπαν	in het algemeen	regel 30	ὁ ἵπποδρόμος	ruiter
regel 17	πολλὸς ἔγκειμαι	woedend reageren		διαπολεμέω	de oorlog ten einde brengen
regel 18	πλεονέκτης	hebzuchtig	regel 42	ἐπανάγω	opwinden
regel 19	βαρβαρικός	niet-Grieks	regel 43	ἡ ἀμοιβή	ruil
regel 20	συνεπάπτομαι	+ gen. samen iemand aanvallen	regel 45	πολλαπλήσιος	vele malen zo groot
regel 22	ὑποτείνω	beloven	regel 46	προσάντης	vijandig
	συνελευθερόω	samen bevrijden	regel 54	γλίχομαι	+ gen. hechten aan
regel 23	ἡ ἐπαύρεσις	genot, winst	regel 60	ναυαρχέω	de vloot aanvoeren
regel 26	ἡ μνήστις	+ gen. het denken aan	regel 61	ὁ παράλος στρατός	zeemacht
			regel 63	ὁ μετανάστης	landverhuizer
			regel 64	ὁ ἐποποιός	episch dichter

Tekst 2 Aristagoras in Sparta

Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. Τῷ δὲ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέμνητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. Ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν

5 τὰδε·

“Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος. Τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα. Ἴώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. Νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἰωνας ἐκ δουλοσύνης,

10 ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. Οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοὶ εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. Ἡ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι. Οὔτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ τοῖσι

15 συνάπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.”

Herodotus, *Historiën V*, 49

Aantekeningen

regel 3	ὁ πῖναξ, -ακος	plaat	regel 12	ἡ ἀναξυρίς, -ίδος	lange en wijde broek
	ἐντέμνω	ingraveren	regel 13	ἡ κυρβασία	mutts
regel 6	ἡ ἀπίξις	aankomst			
regel 10	ὁμαίμων	bloedverwant			

Koning Darius heeft tijdens een veldtocht tegen de Scythen goede ervaringen opgedaan met de adviezen van Histiaios, de tiran van Milete. Als Darius enige tijd later in Sardes is, stuurt hij een bode naar Milete om Histiaios uit te nodigen voortaan als zijn adviseur op te treden. De bode zegt tegen hem:

- 1 “ Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 2 Ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι εἶναι οὐδένα σεῦ
 3 ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι, ἀλλ’ ἔργοισι οἶδα μαθῶν.
 4 Νῦν ὦν - ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι - ἀπικέό μοι πάντως,
 5 ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι.”
 6 Τούτοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος
 7 σύμβουλος γενέσθαι ἀπικέτο ἐς τὰς Σάρδεις. Ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 8 “ Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. Ἐπεῖτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ
 9 Σκυθέων καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ
 10 ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων
 11 πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος.”

Herodotus, Historiën V, 24

Aantekeningen

- regel 2 **σεῦ** = σου
 regel 3 **εὐνοέστερος** *vergrotende trap van εὖνοος*
 regel 4 **ἀπικνέομαι** komen
μοι πάντως alsjeblijft
 regel 5 **τοι** = σοι
ὑπερθέωμαι 1^e pers. ev. coniunctivus aoristus medium van *ὑπερτίθημι*
 regel 6 **ποιούμενος** = ποιούμενος
μέγα ποιέομαι het een grote eer vinden
 regel 7 **οἱ** = αὐτῶ
 regel 8 *gen.* + **εἵνεκεν** vanwege
ἐπεῖτε τάχιστα zodra
 regel 9 **γίγνομαι** verdwijnen
οὐδέν κω geen enkel(e)
ἐν βραχεῖ in de korte tijd daarna
 regel 10 **ἐπιζητέω** verlangen
ὡς als (*dit woord sluit aan bij οὕτω in regel 9*)
σὲ *lijdend voorwerp bij ἰδεῖν en onderwerp bij ἀπικέσθαι*
ἔγνωκα *perfectum van γινώσκω*

Einde